

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.003.03.2023

Pan
Andrzej Potępa
Starosta Brzeski
ul. B. Głowackiego 51
32-800 Brzesko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/060 – Wykrywanie i przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalni

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Brzesku, ul. B. Głowackiego 51, 32-800 Brzesko (<i>Starostwo</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Potępa, Starosta Brzeski od 20 listopada 2018 r. (<i>Starosta</i>) (akta kontroli str. 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji. 2. Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i przeciwdziałania eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do 30 marca 2023 r.) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla działalności jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Barbara Guga, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/20/2023 z 27 lutego 2023 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania Starosty Brzeskiego dotyczące wykrywania i przeciwdziałania wydobywaniu kopalin z naruszeniem warunków udzielonych koncesji nie były w pełni prawidłowe.

Zadania obejmujące sprawy określone przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze³, Starosta wykonywał przy pomocy geologa powiatowego, zatrudnionego w wymiarze 1/2 etatu, który posiadał odpowiednie kwalifikacje. Udzielanie koncesji i ich monitorowanie przypisane zostało do zadań Wydziału Ochrony Środowiska. W latach 2019-2023 Starostwo realizowało nadzór nad warunkami wydanych koncesji, prawidłowo weryfikując wysokość opłat eksploatacyjnych oraz terminowość składanych do organu koncesyjnego informacji.

W dwóch przypadkach udzielenia koncesji na wydobywanie kruszywa oraz w jednym przypadku wygaśnięcia koncesji przekroczony został 14-dniowy termin na przekazanie organowi prowadzącemu rejestr dokumentów, wynikający z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk węgla⁴. W dwóch przypadkach w ogóle nie zawiadomiono Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (PIG) o wygaśnięciu koncesji, co spowodowało, że obszary objęte tymi wygaszonymi koncesjami były aktywne w części mapowej Rejestru Obszarów Górniczych (ROG) jeszcze w marcu 2023 r. Ponadto, zdaniem NIK nierzetelnym działaniem było wygaszenie jednej koncesji na wydobycie kruszywa po upływie 20 miesięcy od daty określonej w decyzji.

Zastrzeżenia Najwyższej Izby Kontroli budzi brak działalności kontrolnej Starostwa w obszarze wykrywania i przeciwdziałania wydobywaniu kopalin z naruszeniem warunków udzielonych koncesji. W latach 2019-2023 Starostwo nie przeprowadzało kontroli wypełniania warunków koncesji i nie opracowało procedur kontroli przedsiębiorców, którym udzielono koncesji na wydobycie kopalin. Procedury kontroli zostały opracowane dopiero w trakcie trwania niniejszej kontroli NIK.

---

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 633, dalej: *pgg*.

⁴ Dz.U. z 2014 r. poz. 1469, dalej: *rozporządzenie w sprawie ROG*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Starostwa, działania z zakresu prawa geologicznego i górniczego były wykonywane przez Wydział Ochrony Środowiska⁶.

(akta kontroli str. 6-48)

1.1. Według stanu na 31 grudnia 2019, 2020, 2021, 2022 r. oraz na 1 marca 2023 r. w powiecie brzeskim obowiązywało odpowiednio: 6, 8, 9, 7 i 7 koncesji na wydobycie kopalni.

W ww. okresie:

- do Starostwa wpłynęło sześć wniosków o udzielenie koncesji,
- wydano sześć koncesji (w 2020 r. – 3, w 2021 r. – 2, w 2022 r. – 1),
- wydano dwie decyzje w sprawie zmiany koncesji,
- wygaszeniu uległo osiem koncesji,
- nie wystąpiły przypadki odmowy wydania koncesji,
- nie wystąpiły przypadki cofnięcia koncesji.

(akta kontroli str. 49)

1.2. Zgodnie z art. 156 ust. 2 pkt 3 pgg, w okresie objętym kontrolą, w Starostwie zatrudniony był geolog powiatowy (na podstawie umowy o pracę). Geolog Powiatowa podlegała bezpośrednio Dyrektorowi WOS i posiadała upoważnienia Starosty do:

- wydawania w jego imieniu decyzji, postanowień, zaświadczeń w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej obejmujące sprawy określone przepisami pgg;
- wykonywania funkcji kontrolnych z zakresu m.in. funkcji wynikających z ww. ustawy.

(akta kontroli str. 50-56, 162-173)

1.3. Geolog Powiatowa posiadała wykształcenie wyższe w zakresie geologii górniczej oraz kilkunastoletni staż pracy w realizacji zadań administracji geologicznej.

(akta kontroli str. 51, 57)

1.4. Zarządzeniem nr 1/2018 Starosty z 2 stycznia 2018 r., wydanym na podstawie § 58 Regulaminu Organizacyjnego Starostwa, zadania związane z udzieleniem koncesji zostały przypisane WOS. Do zadań WOS w zakresie geologii i górnictwa należało m.in.:

- wydawanie koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż metodą odkrywkową,
- wydawanie decyzji w przedmiocie cofnięcia, wygaśnięcia lub przeniesienia koncesji na rzecz innego podmiotu,

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Załącznik do uchwały Nr 394/2016 Zarządu Powiatu Brzeskiego z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Brzesku, zmienionego uchwałą Zarządu Powiatu Brzeskiego Nr 480/2016 z dnia 17 sierpnia 2016 r., Nr 521/2016 z dnia 5 października 2016 r. oraz Nr 594/2016 z dnia 30 grudnia 2016 r.

- prowadzenie postępowań w sprawach naliczania opłat eksploatacyjnych w przypadku niedopełnienia obowiązku wniesienia przez przedsiębiorcę opłaty eksploatacyjnej lub nie złożenia informacji o wielkości wydobycia,
- sprawowanie nadzoru i kontroli w zakresie wykonywania przez przedsiębiorców uprawnień wynikających z koncesji,
- przyjmowanie corocznych informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny,
- wydawanie opinii do projektów gminnych programów rewitalizacji.

(akta kontroli str. 6-48)

1.5. Zadania związane z ww. obowiązkami WOŚ zostały przypisane w zakresie czynności jednemu pracownikowi – Geolog Powiatowej w wymiarze 1/2 etatu⁷.

(akta kontroli str. 4-5, 36, 50, 52-57, 227-233, 275)

Geolog Powiatowa ukończyła następujące szkolenia i seminaria: *Obowiązki geologa powiatowego w świetle ustawy prawo ochrony środowiska oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dotyczącym terenów zagrożonych osuwiskami* (2009 r.), *Zadania starosty w świetle nowego prawa geologicznego i górniczego ze szczególnym uwzględnieniem procesu koncesyjnego* (2012 r.), *Dokumentowanie geotechniczno-inżynierskie wg obowiązujących przepisów* (2013 r.), *Prawo geologiczne i górnictwo w praktyce terenowych organów administracji publicznej* (2014 r.), *Aplikacja i produkty projektu Systemu Osłony Przeciwoświatowej oraz ich wykorzystanie, Wsparcie przez państwową służbę geologiczną działań administracji samorządowej wykonującej działania administracji geologicznej* (2015 r.). W 2022 r. brała udział w konferencji *Współczesna Geologia Samorządowa*.

(akta kontroli str. 57-63)

Geolog Powiatowa wyjaśniła, że dostrzega potrzebę podnoszenia kwalifikacji. Na bieżąco stara się korzystać z organizowanych konferencji i szkoleń w ramach projektu *Geologia samorządowa* (serwis informacyjno-edukacyjny PIG). W serwisie udostępniane są w szerokim zakresie wszystkie publikacje i materiały z warsztatów i konferencji. Organizowane konferencje wyjazdowe są jednak bardzo kosztowne, a środki finansowe Starosty są ograniczone. Rezygnując z udziału osobistego ma możliwość skorzystania z materiałów później udostępnionych w serwisie.

(akta kontroli str. 140-141)

1.6. W Starostwie były opracowane i wdrożone procedury dotyczące m.in.:

- udzielania koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż,
- zatwierdzania dokumentacji geologicznej złoża kopaliny oraz dokumentacji hydrogeologicznej i geologiczno-inżynierskiej,
- zatwierdzania projektów robót geologicznych,
- zgłaszania zamiaru rozpoczęcia robót geologicznych,
- nieodpłatnego korzystania z informacji geologicznej, do której prawa przysługują Skarbowi Państwa.

Procedury te zawierały podstawy prawne dotyczące danej usługi, wykaz wymaganych dokumentów, wymagane opłaty, termin i sposób załatwienia sprawy, w tym miejsce składania dokumentów. Procedury te były zamieszczone na stronie Biuletynie Informacji Publicznej Starostwa (BIP) i zawierały informację, iż są aktualizowane raz w miesiącu.

(akta kontroli str. 67-76, 142)

⁷ Zastępowanej w razie nieobecności przez Dyrektora WOŚ.

1.7. Starostwo nie posiadało sprzętu do realizacji zadań związanych z kontrolą miejsc wydobywania kopalin. Geolog Powiatowa wyjaśniła, że *Starosta nie posiadając kompetencji w zakresie wykrywania i przeciwdziałania nielegalnej eksploatacji nie dokonał zakupu sprzętu potrzebnego dla zrealizowania zadania, które jest zadaniem OUG. Brak przepisu prawnego zobowiązującego Starostę do takiego działania.*

(akta kontroli str. 4-5, 66)

1.8. W okresie objętym kontrolą w Starostwie nie było kontroli i audytów przeprowadzanych przez podmioty zewnętrzne oraz wewnętrzne komórki kontrolne i audytowe w zakresie udzielania koncesji na wydobywanie kopalin, monitorowania warunków udzielonych koncesji na wydobywanie kopalin, sprawowania nadzoru geologicznego oraz nielegalnej eksploatacji.

(akta kontroli str. 4-5)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Starostwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Starostwa w zbadanym obszarze. Starosta wykonywał zadania organu koncesyjnego przy pomocy geologa powiatowego, zatrudnionego w wymiarze 1/2 etatu, który posiadał do tego odpowiednie kwalifikacje. Udzielanie koncesji i ich monitorowanie przypisane zostało do funkcjonującego w ramach WOS stanowiska geologa. W sprawach stanowiących zakres administracji geologicznej Geolog Powiatowa posiadała stosowne upoważnienia Starosty. W Starostwie były opracowane i wdrożone procedury dotyczące m.in. udzielania koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, zatwierdzania dokumentacji geologicznej złoża kopaliny oraz dokumentacji hydrogeologicznej i geologiczno-inżynierskiej.

2. Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i przeciwdziałania eksploatacji kopalin z naruszeniem warunków koncesji

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą w Starostwie wydano 16 decyzji dotyczących koncesji na wydobywanie kopalin, tj.: 6 decyzji o udzieleniu koncesji, 2 decyzje w sprawie zmiany oraz 8 decyzji wygaszających.

W czterech przypadkach wydania koncesji, dokumentacja stanowiąca podstawę dokonania wpisu do ROG została przekazana do PIG w terminie od 2 do 14 dni od dnia, w którym stały się ostateczne, tj. zgodnie z dyspozycją wynikającą z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ROG. Termin ten został przekroczony w pozostałych dwóch przypadkach, w których dokumenty zostały przesłane do PIG w terminie 25 i 20 dni od dnia, w którym decyzje stały się ostateczne (szczegółowy opis został zamieszczony w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W pięciu przypadkach wydania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji przekazywano je do PIG w terminie od jednego do 10 dni.

W jednym przypadku decyzję o wygaśnięciu koncesji przesłano do PIG po 42 dniach od daty uprawomocnienia się decyzji⁸ (szczegółowy opis został zamieszczony w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

⁸ Koncesja z 10.05.2016 r., znak: OŚ.6522.9.2016.MC.

W dwóch przypadkach wydania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji⁹ w dokumentacji spraw nie było potwierdzenia ich przekazania do PIG oraz potwierdzenia wykreślenia złożeń z rejestru (szczegółowy opis został zamieszczony w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W jednym przypadku od momentu wygaśnięcia koncesji do dnia wydania decyzji potwierdzającej to wygaśnięcie upłynęło ponad 20 miesięcy. Kwestię tę opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dwie wydane w kontrolowanym okresie decyzje zmieniające koncesję nie wiązały się ze zmianą obszaru górniczego. Zostały przesłane do PIG w 8 i 15 dniu od daty uprawomocnienia się decyzji.

(akta kontroli str. 49, 77-85, 152-156)

2.2.-2.3. W Starostwie nie opracowano procedury kontroli przedsiębiorców w zakresie spełniania warunków udzielonych koncesji na wydobywanie kopalin. Procedura kontroli przedsiębiorców została opracowana w trakcie trwania niniejszej kontroli NIK, zatwierdzona przez Starostę 27 marca 2023 r. Przewidziano dwa rodzaje kontroli:

- planowana – poprzedzona analizą prawdopodobieństwa naruszenia prawa,
- doraźna – przeprowadzana w przypadkach określonych w art. 47 ust. 2 ustawy Prawo przedsiębiorców.

Procedura kontroli miała charakter ogólny i nie odnosiła się szczegółowo do przedsiębiorców, którym udzielono koncesji. Uregulowano w niej przebieg kontroli począwszy od zawiadomienia o kontroli poprzez upoważnienie, uprawnienia kontrolującego, obowiązki kontrolowanego, protokół kontroli oraz czynności pokontrolne.

(akta kontroli str. 142-144)

W Biuletynie Informacji Publicznej Starostwa (*BIP*) nie zamieszczono ogólnego schematu procedur kontroli, co było niezgodne z wymogiem art. 47 ust. 3 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców¹⁰. Po zatwierdzeniu, procedura kontroli przedsiębiorców została zamieszczona na stronie BIP w trakcie trwania niniejszej kontroli NIK (kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Nie dokonywano analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa przez przedsiębiorców, którym wydana była koncesja na wydobywanie kopalin (art. 47 ust. 1 Prawa przedsiębiorców) (kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 98-100, 142-144)

2.4.-2.5. W okresie objętym kontrolą Starostwo nie przeprowadzało kontroli prawidłowego wypełniania warunków udzielonych koncesji (kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W latach 2019-2023 (do 30 marca) Starostwo nie występowało do Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie (*OUG*) o przeprowadzenie kontroli u przedsiębiorców, którym udzielono koncesji. Starosta wyjaśnił, że nie posiadał informacji mogących wskazywać na niezgodne z wydaną koncesją działania przedsiębiorców.

(akta kontroli str. 101, 234-235, 264-274)

---

⁹ Decyzja wydana 12 kwietnia 2019 r. (na wniosek przedsiębiorcy) dotycząca koncesji 30 października 2015 r. znak: OŚ.6522.35.2015.MC oraz decyzja wydana 19 kwietnia 2019 r. (wygaszenie z urzędu) dotycząca koncesji z 9 maja 2013 r. , znak: OŚ.6522.6.2013.MC.

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 221 ze zm., dalej: Prawo przedsiębiorców.

2.6.-2.7. Starosta Brzeski nie weryfikował czy przedsiębiorcy prowadzący działalność wydobywczą w oparciu o udzieloną koncesję, wydobywali kopalinę w granicach wyznaczonego obszaru górniczego.

Geolog Powiatowa wyjaśniła, że ocena stanu faktycznego w zakresie oceny wydobywania kopaliny w granicach wyznaczonego obszaru górniczego (...) wiąże się z koniecznością posiadania specjalistycznego sprzętu, zatrudnienia do tego celu uprawnionego mierniczego górniczego i uprawnionego geodety. Starosta nie dysponuje możliwościami wykonania tych czynności we własnym zakresie i nie posiada środków finansowych na powierzenie ich innym podmiotom czy osobom trzecim.

(akta kontroli str. 102-106)

W trakcie trwania niniejszej kontroli, OUG na zlecenie NIK (na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK) przeprowadził kontrole 10 obszarów górniczych (OG) na terenie powiatu brzeskiego. Z ustaleń tych kontroli wynika m.in., że w powiecie brzeskim stwierdzono wydobywanie poza obszarem górniczym w następujących pięciu lokalizacjach: OG Czchów – Zakole IV, OG Czchów – Zakole V, zniesiony OG Jurków III, zniesiony OG Jurków I, zniesiony OG Jurków II.

(akta kontroli str. 236-237)

Odpowiadając na pytanie, czy w związku z tymi ustaleniami Starostwo zamierza podjąć działania, a jeżeli tak to jakie, Starosta wyjaśnił, że wszystkie ww. obszary górnicze zostały zniesione, a koncesje wygaszone. W świetle powyższego w odniesieniu do ustaleń kontroli przeprowadzonej przez OUG w żadnym z wymienionych przypadków ustalenia te nie mogą stanowić podstawy do podjęcia przez Starostę Brzeskiego jakiegokolwiek działań, które miałyby uzasadnienie w posiadanych kompetencjach. Zadania starosty jako organu administracji geologicznej pierwszej instancji ustawodawca wskazał w art. 161 ust. 2 pgg i nie obejmują one wydobywania kopaliny poza obszarem górniczym.

(akta kontroli str. 234-235, 264-274, 276-280)

Według stanu na czerwiec 2020 r. PIG sporządził *Raport z monitoringu odkrywkowej eksploatacji kopalni w powiecie brzeskim (woj. małopolskie)*.

(akta kontroli str. 238-263)

Odpowiadając na pytanie, czy Starostwo zapoznało się z ww. raportem i czy zamierza wykorzystać informacje zawarte w raporcie w bieżącej pracy, Starosta wyjaśnił, że *Przedmiotowy Raport nie był znany Staroście Brzeskiemu. Starosta nie otrzymał żadnej informacji w tym zakresie. Próba dotarcia do raportu ujawniła, że w dniu 10 marca 2023 r. na stronie PIG w zakładce aktualności opublikowano informację, że udostępniono raporty wykonane w ramach projektu pn. „Raport monitoringu odkrywkowej eksploatacji kopalni”. Podczas analizy raportu stwierdzono, że informacje zawarte w raporcie dotyczą głównie (co zostało wskazane we wstępie raportu) skali nielegalnej eksploatacji i stanu rekultywacji terenów po odkrywkowej eksploatacji kopalni. W związku z brakiem uprawnień ustawowych w tym zakresie Starosta Brzeski nie będzie podejmował żadnych działań. Ponadto w podsumowaniu raportu zamieszczona została istotna informacja:*

- „w powiecie brzeskim stwierdzono występowanie 24 punktów niekoncesjonowanej eksploatacji kopalni z czego 9 punktów znajduje się w obszarze złóż a 15 poza złóżami.

- nie stwierdzono nieprawidłowości w obrębie złóż eksploatowanych”.

Informacje zawarte w raporcie dotyczące stanu rekultywacji terenów po odkrywkowej eksploatacji kopalin będą wykorzystane przez pracowników Starostwa mających w swoim zakresie stosowanie przepisów wynikających z ustawy z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

(akta kontroli str. 234-235, 264-274)

W ocenie NIK, informacje zawarte w raporcie, mogą zostać wykorzystane przez Starostwo, do podjęcia działań m.in. na podstawie art. 362 ust. 1 i 2 Prawa ochrony Środowiska¹¹.

2.8.-2.9. Starosta Brzeski w okresie objętym kontrolą nie wydał żadnej decyzji w zakresie naliczenia opłaty dodatkowej w związku ze stwierdzeniem rażącego naruszenia warunków koncesji. Nie stwierdzono przypadków naruszenia warunków koncesji w wyniku własnych ustaleń. Nie otrzymano takich informacji od OUG.

(akta kontroli str. 102-109)

2.10. W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej wydania ośmiu (wszystkich wydanych w okresie objętym kontrolą) decyzji stwierdzających wygaśnięcie koncesji na wydobywanie kopaliny ustalono, że Starostwo nie weryfikowało zakończenia/zaprzestania eksploatacji. Nie przeprowadzono oględzin obszaru objętego wygaszoną koncesją ani kontroli przedsiębiorców.

(akta kontroli str. 110-133)

Odpowiadając na pytanie, jakie czynności podejmowano wobec podmiotów, którym wygasły koncesje, Geolog Powiatowa wyjaśniła m.in., że *Starosta, jako organ koncesyjny przed wygaszeniem koncesji, stosownie do art. 39 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze występuje do Wójta/Burmistrza o uzgodnienie projektu decyzji o wygaszenie koncesji. Zakres tego uzgodnienia dotyczy obowiązków ochrony środowiska i likwidacji zakładu górniczego. Starosta brzeski w decyzji wygaszającej koncesję nakłada na przedsiębiorcę obowiązek sporządzenia dodatku rozliczeniowego do dokumentacji geologicznej złoża. Zdarza się, że przedsiębiorca z własnej inicjatywy wykonuje taki dodatek do dokumentacji i przedkłada go do zatwierdzenia przed złożeniem wniosku o stwierdzenie wygaśnięcia koncesji, bądź wraz z nim. Problemem w tym zakresie jest brak precyzyjnych zapisów prawa, które nie regulują terminu wykonania takiego dodatku do dokumentacji (np. zobowiązujący przedsiębiorcę do przedłożenia wraz z wnioskiem o wygaszenie koncesji) oraz sankcji wobec niewykonania tego obowiązku, co powoduje, iż jest on trudny do egzekwowania.*

(akta kontroli str. 102-106)

W okresie objętym kontrolą do Starostwa nie wpłynęły informacje wskazujące na kontynuowanie wydobywania po wygaszeniu koncesji. Geolog Powiatowa wyjaśniła, że *organ koncesyjny po wygaszeniu własnej decyzji na wniosek strony lub z urzędu nie ma podstaw prawnych na przeprowadzenie kontroli przedsiębiorcy, który zaprzestał działalności gospodarczej polegającej na wydobywaniu kopaliny.*

(akta kontroli str. 102-106)

2.11. W okresie objętym kontrolą egzekwowano od przedsiębiorców wywiązywanie się z obowiązku określonego w art. 101 ust. 8 pgg, tj. obowiązku przedłożenia informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny. Do 30 marca 2023 r. do Starostwa wpłynęło 35 takich informacji (w 2019 r. – 6, w 2020 r. – 5, w 2021 r. – 7, w 2022 r. – 8, 2023 r. – 7). Informacje te zawierały dane dotyczące stanu zasobów złoża

¹¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.).

kopaliny oraz przyrostów i ubytków w tych zasobach. W wyniku szczegółowego badania dokumentacji 35 ww. informacji ustalono, że we wszystkich przypadkach dokonywano analizy przedłożonych danych i w razie potrzeby zwracano się do przedsiębiorców o dokonanie korekty złożonych informacji. Analiza przedkładanych informacji była dokonywana poprzez zestawienie danych będących w posiadaniu organu koncesyjnego, tj. zestawienie zmian zasobów z roku poprzedniego, zadeklarowane wydobycie z informacji o wydobyciu za I i II półrocze danego roku, stan zasobów geologicznych w zatwierdzonej dokumentacji geologicznej z danymi zawartymi w złożonym przez przedsiębiorcę formularzu Z-2 – uproszczone zestawienie zmian.

(akta kontroli str. 174-186)

2.12. Monitorowanie obowiązku uiszczenia opłaty eksploatacyjnej – jak wyjaśniła Geolog Powiatowa – odbywało się poprzez sprawdzenie poprawności zamieszczonych w przesłanych informacjach danych identyfikujących przedsiębiorcę, tj. nazwę złoża, nr koncesji na wydobywanie kopaliny z tego złoża, rodzaj i ilość kopaliny wydobytej w okresie rozliczeniowym, przyjętą stawkę oraz poprawność (wyliczenie matematyczne) opłaty z podziałem na należność przypadającą wierzycielom opłat. W przypadku niedopełnienia przez przedsiębiorcę obowiązku wniesienia opłaty eksploatacyjnej w terminie lub w odpowiedniej wysokości Starosta wydawał decyzje określające wysokość należnej opłaty.

(akta kontroli str. 174-178, 187-226)

W okresie objętym kontrolą przedsiębiorcy złożyli 65 informacji związanych z obowiązkiem uiszczenia opłaty eksploatacyjnej. W 34 przypadkach nie wnoszono opłaty eksploatacyjnej z uwagi na brak wydobycia kopaliny w okresie rozliczeniowym. W 19 przypadkach informacje zostały złożone zgodnie z art. 137 ust. 1 pgg przed upływem miesiąca następującego po okresie rozliczeniowym. W pozostałych przypadkach informacje wpływały od dwóch do 18 dni po wymaganym okresie. Badanie w zakresie prawidłowości (w tym poprawności zastosowanej wysokości stawki eksploatacyjnej i wysokości wyliczonej opłaty) składanych przez przedsiębiorców informacji przeprowadzono na próbie 31 opłat eksploatacyjnych. Ustalono, że:

- w 18 przypadkach wraz z informacją przedłożono dowody wpłaty opłaty eksploatacyjnej. We wszystkich tych przypadkach prawidłowo zastosowano wysokość stawki eksploatacyjnej obowiązującej w okresie rozliczeniowym i wysokość wyliczonej opłaty;
- w 12 przypadkach przedsiębiorca wraz z informacją nie przedłożył organowi koncesyjnemu kopii dowodów wpłaty opłaty eksploatacyjnej;
- w jednym przypadku przedsiębiorca przedłożył organowi koncesyjnemu informację o ilości wydobytej kopaliny w terminie i w sposób określony w art. 137 pgg oraz kopie dowodów wpłaty opłaty eksploatacyjnej za wydobycie kopaliny za II półrocze 2021 r. Wpłacone kwoty były różne od kwot należnych. Starosta określił prawidłową wysokość opłaty eksploatacyjnej w wysokości 24 004,00 zł wydając decyzję z 2 marca 2022 r. Opłata została wyliczona na podstawie informacji o ilości wydobytej kopaliny w II półroczu 2021 r. nadesłanej przez przedsiębiorcę 2 lutego 2022 r., gdzie podano wielkość wydobycia 36 370 Mg. 16 marca 2022 r. przedsiębiorca przedłożył korektę informacji podając wielkość wydobycia 34 870 Mg wraz z oświadczeniem geologa górniczego wyjaśniającym zaistniałą pomyłkę przy sporządzaniu informacji. Decyzją z 31 marca 2022 r. poprzednia decyzja została uchylona i określono wysokość opłaty eksploatacyjnej w kwocie 23 014,00 zł.

(akta kontroli str. 187-226)

2.13. W okresie objętym kontrolą w 12 przypadkach przedsiębiorca nie przedłożył dowodu dokonanej wpłaty z tytułu opłaty eksploatacyjnej, a w jednym przypadku opłata dokonana została w wysokości innej niż należna. W każdym z tych przypadków, stosownie do art. 138 pgg, Starosta wydał decyzję określającą wysokość tej opłaty, z zastosowaniem stawki obowiązującej w okresie rozliczeniowym, którego opłata dotyczyła:

- w 2019 r. wydano jedną decyzję na kwotę 22 320,00 zł;
- w 2020 r. wydano dwie decyzje na kwotę ogółem 23 034,00 zł;
- w 2021 r. wydano siedem decyzji na kwotę ogółem 84 226,00 zł;
- w 2022 r. wydano trzy decyzje na kwotę ogółem 55 248,00 zł.

(akta kontroli str. 174-178, 187-226)

2.14. W okresie objętym kontrolą do Starostwa nie wpływały skargi i wnioski dotyczące eksploatacji lub nielegalnej eksploatacji kopalnin.

(akta kontroli str. 174-178)

2.15. Starosta Brzeski nie podejmował z własnej inicjatywy działań zmierzających do ujawnienia przypadków nielegalnej eksploatacji kopalnin, gdyż – jak wyjaśniła Geolog Powiatowa – *organem właściwym w sprawach o naliczenie opłaty podwyższonej za wykonywanie działalności bez wymaganej koncesji pozostaje właściwy organ nadzoru górniczego, z wyłączeniem spraw zastrzeżonych dla właściwego ministra do spraw środowiska.*

(akta kontroli. str. 134-139)

2.16. W okresie od 2019 r. do marca 2023 r. do Starosty Brzeskiego nie wpływały informacje o nielegalnej eksploatacji kopalnin. Geolog Powiatowa wyjaśniła, że *w przypadku dysponowania taką informacją starosta niezwłocznie przekazuje taką informację do OUG, która winna skutkować wszczęciem przez OUG postępowania wyjaśniającego. Po potwierdzeniu informacji o nielegalnej eksploatacji, OUG zgodnie ze wskazaniami cytowanej ustawy wymierza w drodze decyzji opłatę podwyższoną.*

(akta kontroli. str. 134-139)

2.17. Starosta Brzeski nie podejmował żadnych działań mających na celu likwidację miejsc nielegalnej eksploatacji i przywrócenia ich do stanu pierwotnego z uwagi na fakt, iż – jak wyjaśniła Geolog Powiatowa – nie posiadał w tym zakresie żadnych kompetencji.

(akta kontroli. str. 134-139)

2.18. W Starostwie nie podejmowano działań informacyjnych i edukacyjnych w celu przeciwdziałania nielegalnej eksploatacji kopalnin, ponieważ – jak wyjaśniła Geolog Powiatowa – *nielegalna eksploatacja kopalnin leży poza kompetencjami Starosty jako organu administracji geologicznej.*

(akta kontroli. str. 134-139)

2.19. Odnośnie do współpracy Starosty z innymi organami i instytucjami w zakresie wykrywania i przeciwdziałania nielegalnej eksploatacji kopalnin Geolog Powiatowa wyjaśniła, że *Starosta Brzeski jako organ koncesyjny czynnie współpracuje z OUG oraz PIG w zakresie przepływu informacji wynikających z zakresów ich działania. Starosta, nie podpisywał żadnych porozumień bądź umów w tym zakresie z innymi podmiotami. Również inne podmioty nie występowały do Starosty Brzeskiego w celu zawarcia porozumienia lub umowy w zakresie wykrywania i przeciwdziałania nielegalnej eksploatacji kopalnin.*

(akta kontroli. str. 134-139)

Według treści wyjaśnień Starosty, współpraca Starostwa z innymi organami i instytucjami wynika z jego zakresów działania. *Zakres ten nie obejmuje działań dotyczących nielegalnej eksploatacji.*

Zakres działania Starosty Brzeskiego, który dotyczy współpracy z OUG i PIG oraz innymi instytucjami jest realizowany i dotyczy szeregu działań np.:

- *ustawowy obowiązek przedkładania Z- 2 informacjami o zmianach w zasobach złoża do organów określonych w zapisach art. 101 ust. 8 ustawy Prawo geologiczne i górnicze - PIG corocznie zwraca się do Starosty o pomoc w egzekwowaniu tego obowiązku od przedsiębiorców, którzy uchylają się od tego obowiązku,*
- *przygotowanie dokumentów dot. wpisów do rejestru obszarów górniczych i ich wykreślenia,*
- *występowanie o uzgodnienia i opinie przed wydaniem koncesji i zatwierdzeniem projektu robót geologicznych,*
- *monitorowanie i weryfikowanie wszystkich informacji dot. procesu naliczania i uiszczania przez przedsiębiorcę opłat eksploatacyjnych.*

(akta kontroli str. 234-235, 264-274)

W okresie objętym kontrolą Starosta nie otrzymywał od OUG żadnych informacji w związku ze stwierdzeniem rażącego naruszenia warunków udzielonych koncesji na wydobywanie kopaliny.

(akta kontroli str. 102-109)

2.20. Geolog Powiatowa wyjaśniła, że w związku z brakiem kompetencji w zakresie nielegalnej eksploatacji kopaliny, Starosta nie odnotowuje problemów w dziedzinie przeciwdziałania nielegalnej eksploatacji. Odnosząc się do utrudnień ze sprawowaniem nadzoru nad podmiotami wydobywającymi kopaliny, Geolog Powiatowa wyjaśniła m.in., że *problematyka nadzoru nad podmiotami wydobywającymi kopaliny na podstawie udzielonej koncesji realizowana jest w ramach różnych zadań wykonywanych zgodnie z właściwościami nałożonymi przez ustawę Prawo geologiczne i górnicze na Starostę. Nadzór ten sprawowany jest od momentu udokumentowania przez przedsiębiorcę złoża i ustaleniu jego zasobów, które będą przedmiotem wydobywania aż do momentu zakończenia eksploatacji. Starosta jako organ koncesyjny nadzoruje cały proces zmierzający do uzyskania przez przedsiębiorcę koncesji. Po uzyskaniu przez przedsiębiorcę koncesji zadania nadzoru realizowane są poprzez monitorowanie i weryfikowanie wszystkich informacji dot. procesu naliczania i uiszczania przez przedsiębiorcę w systemie półrocznym opłat eksploatacyjnych. Zadanie nadzoru realizowane jest ponadto w powiązaniu z informacjami o zmianach w zasobach złoża. Informacje te są każdorazowo weryfikowane. Kolejnym etapem sprawowanego przez Starostę nadzoru jest rozliczenie zasobów złoża po zakończeniu eksploatacji. W procesie nadzoru istotnym problemem jest obowiązek sporządzenia przez przedsiębiorcę dodatku rozliczeniowego do dokumentacji geologicznej złoża. Ze względu na wzajemne nakładanie się posiadanych kompetencji w zakresie nadzoru nad podmiotami wydobywającymi kopaliny i w zakresie kontroli zakładów górniczych Starosta stoi na stanowisku, iż organ nadzoru górniczego posiada konieczny sprzęt oraz wykwalifikowaną kadrę do prowadzenia kontroli zakładów górniczych w tym sprzęt pozwalający na dokładne i bezsporne ustalenie czy podmiot prowadzi swe działania w geodezyjnych granicach obszaru górniczego, ustalonego w koncesji. Problemem o którym należy wspomnieć są niewystarczające środki finansowe (dotacje) z Budżetu Wojewody przeznaczone na realizację zadań z zakresu administracji rządowej – zadania Geologa Powiatowego, co ma wpływ chociażby na zatrudnienie*

(w naszym przypadku 1/2 etatu) dla zobrazowania stanu przedłożono kwoty otrzymanych dotacji: 2019 r. – 6 775,00 zł; 2020 r. – 6 970,00 zł; 2021 r. – 10 409,00 zł; 2022 r. – 12 449,00 zł; 2023 r. – 9 717,00 zł.

(akta kontroli. str. 134-139)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przekroczono 14-dniowy terminu na przekazanie organowi prowadzącemu dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych, wynikającego z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ROG, w dwóch przypadkach udzielenia koncesji i w jednym przypadku wygaśnięcia koncesji:
  - decyzja o udzieleniu koncesji OŚ. 6522.13.2020.MC z 15 grudnia 2020 r. stała się ostateczna 17 grudnia 2020 r. Decyzja została przekazana do PIG 11 stycznia 2021 r., (po 25 dniach, od dnia w którym stała się ostateczna – 11 dni od dnia wskazanego jako ostateczny do przekazania dokumentów);
  - decyzja o udzieleniu koncesji OŚ.6522.6.2021.MC z 7 maja 2021 r. stała się ostateczna 11 maja 2021 r. Decyzja została przekazana do PIG 1 czerwca 2021 r., (po 20 dniach, od dnia w którym stała się ostateczna – 6 dni od dnia wskazanego jako ostateczny do przekazania dokumentów);
  - decyzja o wygaśnięciu koncesji OŚ.6522.9.2016.MC wydana na wniosek przedsiębiorcy 7 lipca 2021 stała się ostateczna 24 lipca 2021 r. Decyzja została przekazana do PIG 6 września 2021 r., tj. 42 dni, od dnia w którym stała się ostateczna – 28 dni od dnia wskazanego jako ostateczny do przekazania dokumentów.

(akta kontroli str. 77-85)

Geolog Powiatowa wyjaśniła, że w przypadkach dotyczących przesłania dokumentów do PIG, opóźnienie spowodowane było spiętrzeniem obowiązków i skumulowaniem wszystkich innych postępowań z zakresu spraw przewidzianych do realizacji przez geologa zatrudnionego na 1/2 etatu.

(akta kontroli str. 86-89)

2. Niewywiązanie się z obowiązku wynikającego z art. 152a ust. 4 pgg i niezawiadomienie PIG o wygaśnięciu dwóch koncesji, co spowodowało, że obszary objęte tymi wygaszonymi koncesjami były aktywne w części mapowej ROG jeszcze w marcu 2023 r. (decyzja o stwierdzeniu wygaśnięcia koncesji wydana 12 kwietnia 2019 r. na wniosek przedsiębiorcy¹² oraz decyzja o stwierdzeniu wygaśnięcia koncesji wydana 19 kwietnia 2019 r. - wygaszenie z urzędu¹³. W dokumentacji spraw nie było potwierdzenia ich przekazania do PIG ani potwierdzenia wykreślenia z rejestru.

Decyzje przekazano do PIG 27 marca 2023 r., tj. podczas trwania niniejszej kontroli NIK. 31 marca 2023 r. PIG zawiadomił Starostwo o wykreśleniu z rejestru ww. obszarów.

(akta kontroli str. 77-85, 90-97, 152-156)

Geolog Powiatowa wyjaśniła, że przyczyny nieprzekazania do PIG dwóch decyzji wygaszających *nie są możliwe do ustalenia. Prawdopodobnie akta sprawy zostały przeniesione przed wykonaniem czynności przekazania do spraw zakończonych.*

(akta kontroli str. 86-89)

¹² Koncesja z 30.10.2015 r., znak: OŚ.6522.35.2015.MC.

¹³ Koncesja z 9.05.2013 r., znak: OŚ.6522.6.2013.MC.

3. Wygaszenie koncesji na wydobycie kruszywa po upływie 20 miesięcy od daty określonej w decyzji. W decyzji nr OŚ.6522.2.2015 z 4 marca 2015 r. termin jej wygaśnięcia ustalono na 31 grudnia 2018 r. Decyzja stwierdzająca wygaśnięcie koncesji została wydana 10 sierpnia 2020 r., tj. 20 miesięcy od daty określonej w decyzji udzielającej koncesję na wydobycie kruszywa.

Geolog Powiatowa wyjaśniła m.in., że *przedsiębiorca po zakończeniu eksploatacji złoża nie wystąpił samodzielnie z wnioskiem o jej zakończenie. Termin wygaśnięcia koncesji wyznaczony był na 31.12.2018 r. Starosta Brzeski przeoczył ten fakt (prawdopodobnie z uwagi na spiętrzenie obowiązków dotyczących prowadzenia innych postępowań z zakresu spraw przewidzianych do realizacji przez geologa powiatowego) i nie wygasił z urzędu przedmiotowej koncesji. W czerwcu 2020 r. przedsiębiorca przedłożył dodatek rozliczeniowy do dokumentacji geologicznej złóż rozliczając zasoby złoża w obszarach górniczych, który organ koncesyjny zatwierdził decyzją z 6 lipca 2020 r. W trakcie weryfikacji przedmiotowej dokumentacji rozliczającej zasoby złoża Starosta stwierdził fakt niewygaszenia koncesji, której termin obowiązywania minął 31.12.2018 r. W związku z powyższym, w trybie natychmiastowym w dniu 8 lipca 2020 r. wszczął postępowanie z urzędu w sprawie wygaszenia koncesji i po uzgodnieniu z Burmistrzem Brzeska decyzją z dnia 10 sierpnia 2020 r. wygasił przedmiotową koncesję. Geolog podała ponadto, iż ustawodawca nie określił terminu, w którym organ koncesyjny zobligowany jest do wydania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji.*

(akta kontroli str. 77-84, 86-89)

4. W BIP nie zamieszczono ogólnego schematu procedur kontroli, co było niezgodne z wymogiem art. 47 ust. 3 Prawa przedsiębiorców. Po zatwierdzeniu, procedura kontroli przedsiębiorców została zamieszczona na stronie BIP w trakcie trwania niniejszej kontroli NIK.

(akta kontroli str. 98-100, 142-144)

5. W Starostwie nie przeprowadzono analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w obszarze wydanych koncesji na potrzeby planowania i przeprowadzania kontroli. Było to niezgodne z wymogami art. 47 ust. 1 Prawa przedsiębiorców, który stanowił, że kontrole planuje się i przeprowadza po uprzednim dokonaniu analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej, a analiza powinna objąć identyfikację obszarów podmiotowych i przedmiotowych, w których ryzyko naruszenia przepisów jest największe.

Ponadto nie przeprowadzono kontroli wypełniania warunków udzielonych koncesji pomimo, że zgodnie z art. 158 ust. 2 pgg do zakresu działania organów administracji geologicznej należy m.in. kontrola i nadzór nad działalnością regulowaną ustawą.

(akta kontroli str. 101)

W sprawie przyczyn nieprzeprowadzenia kontroli, Geolog Powiatowa wyjaśniła m.in., że *na podstawie przepisów art. 40 ustawy Prawo Przedsiębiorców i ich literalnego brzmienia organ koncesyjny jest uprawniony, nie obowiązany do kontroli działalności gospodarczej, zwłaszcza w kontekście ustawowego podziału organów wykonujących zadania z zakresu Prawa geologicznego i górniczego na organy administracji geologicznej i organy nadzoru górniczego. Zadania Starosty z zakresu administracji geologicznej są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej, co oznacza iż budżet państwa ma obowiązek zapewnić środki umożliwiające ich realizację w sposób pełny i terminowy. Środki finansowe przekazywane Staroście nie zapewniają tego, co nie pozwala na wykonywanie uprawnień kontrolnych. Wskazać należy, iż warunki koncesji, które mogłyby podlegać kontroli to przede wszystkim:*

wielkość rzeczywistego wydobycia kopaliny oraz wykonywanie działalności w granicach wyznaczonego obszaru górniczego. Ocena stanu faktycznego w tym zakresie wiąże się z koniecznością posiadania specjalistycznego sprzętu, zatrudnienia do tego celu uprawnionego mierniczego górniczego i uprawnionego geodety. Starosta nie dysponuje możliwościami wykonania tych czynności we własnym zakresie i nie posiada środków finansowych na powierzenie ich innym podmiotom czy osobom trzecim. Możliwości kadrowe i organizacyjne Starostwa Brzeskiego nie umożliwiają dokonywania regularnych kontroli planowych w całym, bardzo szerokim, zakresie realizowanych kompetencji z obszaru nie tylko geologii ale w ogóle ochrony środowiska. Prowadzone są zatem w obszarach najistotniejszych ze względu na zapewnienie ochrony zdrowia ludzi oraz właściwego stanu środowiska, gdzie istnieje zwykle duże ryzyko wystąpienia istotnych nieprawidłowości. Dlatego też zadania nadzorcze/kontrolne realizuje w zakresie jak przedstawiono we wcześniejszych wyjaśnieniach (np. weryfikacja zmian w zasobach, czy weryfikacji informacji o ilości wydobytej kopaliny oraz uiszczaniu należnej opłaty eksploatacyjnej).

Starosta wyjaśnił, że nie stosowano kryteriów wyboru przedsiębiorców do kontroli oraz nie dokonywano analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa przez podmioty posiadające koncesje na wydobywanie kopalin ponieważ nie prowadzono kontroli przedsiębiorców. (...) Przeprowadzanie kontroli planuje się rozpocząć nie wcześniej niż we wrześniu bieżącego roku. Kryteria wyboru przedsiębiorców do kontroli będą jednolite dla wszystkich przedsiębiorców, tj. każdy przedsiębiorca będzie kontrolowany jeden raz na trzy lata oraz w roku poprzedzającym upływ terminu ważności koncesji. Analiza prawdopodobieństwa naruszenia prawa przez kontrolowane podmioty będzie przeprowadzana na podstawie docierających do urzędu skarg, wniosków i ujawnionych nieprawidłowości przez inne organy lub służby oraz poprzez np. weryfikację informacji o zmianach w zasobach, weryfikację informacji o ilości wydobytej kopaliny oraz o uiszczaniu należnej opłaty eksploatacyjnej.

Starosta wyjaśnił, że zamierza przeprowadzać kontrole przedsiębiorców, którym udzielono koncesji. Przeprowadzenie takich kontroli planuje rozpocząć nie wcześniej niż we wrześniu bieżącego roku. Do czasu zakupu sprzętu geodezyjnego (GPS) zakres tych kontroli będzie obejmował jedynie – wg treści wyjaśnień - oględziny miejsca prowadzonego wydobycia, jego przebiegu, oznakowania punktów (wyznaczonych geodezyjnie i trwale zastabilizowanych) wyznaczających granice obszaru górniczego w koncesji, kontroli uiszczania opłat eksploatacyjnych oraz kontroli innych dokumentów związanych egzekwowaniem warunków udzielonej koncesji. W obecnym roku nie posiada zarezerwowanych środków finansowych na zakup odpowiedniego sprzętu na realizację zadań związanych z kontrolami przedsiębiorców. W przyszłorocznym budżecie zostaną takie środki zarezerwowane.

(akta kontroli str. 98-100, 234-235, 264-274)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2019-2023 Starostwo realizowało nadzór nad warunkami wydanych koncesji, prawidłowo weryfikując wysokość opłat eksploatacyjnych oraz terminowość składanych do organu koncesyjnego informacji. Starosta podejmował działania w celu prawidłowej realizacji zadań przypisanych organom administracji geologicznej, jednakże w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości. W dwóch przypadkach udzielenia koncesji na wydobywanie kruszywa oraz w jednym przypadku wygaśnięcia koncesji przekroczony został 14-dniowy termin na przekazanie organowi prowadzącemu rejestr dokumentów, wynikający z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ROG. W dwóch przypadkach w ogóle niezawiadomiono PIG o wygaśnięciu koncesji, co spowodowało, że obszary objęte tymi wygaszonymi koncesjami były

nadal aktywne w części mapowej ROG. Zdaniem NIK nierzetelnym działaniem było wygaszenie jednej koncesji na wydobycie kruszywa po upływie 20 miesięcy od daty określonej w decyzji. Zastrzeżenia Najwyższej Izby Kontroli budzi również brak działalności kontrolnej Starostwa w obszarze wykrywania i przeciwdziałania wydobywaniu kopalin z naruszeniem warunków udzielonych koncesji. W okresie objętym kontrolą w Starostwie nie przeprowadzono analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w obszarze wydanych koncesji i nie prowadzono kontroli prawidłowego wypełniania warunków udzielonych koncesji.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Przekazywanie państwowej służbie geologicznej dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych stosownie do wymogów art. 152a ust. 4 pgg oraz w terminach wymaganych § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ROG.
2. Dokonywanie analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa przez przedsiębiorców, którym wydana była koncesja na wydobywanie kopalin i uwzględnienie wyników tej analizy w planach kontroli.
3. Przeprowadzanie kontroli wypełniania przez przedsiębiorców warunków udzielonych koncesji stosownie do wymogów art. 158 ust. 2 ustawy pgg.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,   maja 2023 r.

Kontroler:

Barbara Guga

główny specjalista kontroli państwowej